

Požární předpisy pro pobytová zařízení sociálních služeb

VYHODNOCENÍ

Zpracováno 1. 2. 2024

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor • IČ: 60445831 • DIČ: CZ60445831

e-mail: apsscr@apsscr.cz • www.apsscr.cz

tel.: 381 213 332 • datová schránka: 6c63cgd

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR) připravila dotazníkové šetření s cílem vyvolat diskuzi o jednotném postupu při kontrolách hasičského záchranného sboru v sociálních službách.

Na základě podnětu, který vyplynul z jednání Prezidia APSS ČR, byla zřízena pracovní skupina. Ta bude řešit rozdílný přístup k humanizaci, deinstitucionalizaci a transformaci sociálních služeb a k předpisům protipožární ochrany. Úkolem pracovní skupiny je tedy připravit podklady k osobnímu jednání mezi APSS ČR, ministrem práce a sociálních věcí Marianem Jurečkou a generálním ředitelem Hasičského záchranného sboru ČR s cílem vyvolat diskuzi o jednotném postupu při kontrolách hasičského záchranného sboru v sociálních službách.

Dotazníkové šetření probíhalo ve dnech 11.–31. ledna 2024, přičemž jsme získali odpovědi od celkem 71 poskytovatelů sociálních služeb.

Vyhodnocení

- U celkem 71,8 % poskytovatelů proběhla kontrola hasičského záchranného sboru.
- Celkem 66 % poskytovatelů má k dispozici stavební dokumentaci včetně kolaudačního rozhodnutí a požárněbezpečnostního řešení stavby.
- Průměrný odhad nákladů potřebných k nápravě identifikovaných nedostatků je podle poskytovatelů 8,5 mil. Kč pro jedno zařízení.
- Celkem 67,6 % poskytovatelů se shodlo, že od nich hasičský záchranný sbor požaduje striktní dodržování požárněbezpečnostních předpisů.
- Zhruba třetina dotázaných si spolupráci s hasičským záchranným sborem během kontrol chválí. Přibližně čtvrtina poskytovatelů má s kontrolami špatnou zkušenost.
- Téměř 85 % dotázaných vnímá více či méně zásadní střety mezi zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a souvisejících předpisů s legislativou o požární ochraně.
- Celkem 29,6 % respondentů se domnívá, že hasiči mají dostatečné schopnosti ke komunikaci s klienty domovů se zvláštním režimem a domovů pro osoby se zdravotním postižením.

Nejčastěji se dotazníkového šetření zúčastnili poskytovatelé sociálních služeb se sídlem v Moravskoslezském (10) a Ústeckém kraji (10), dále pak v Jihomoravském (8). Nejméně odpovědí jsme naopak obdrželi od poskytovatelů z Hlavního města Prahy (1) a Karlovarského kraje (1).

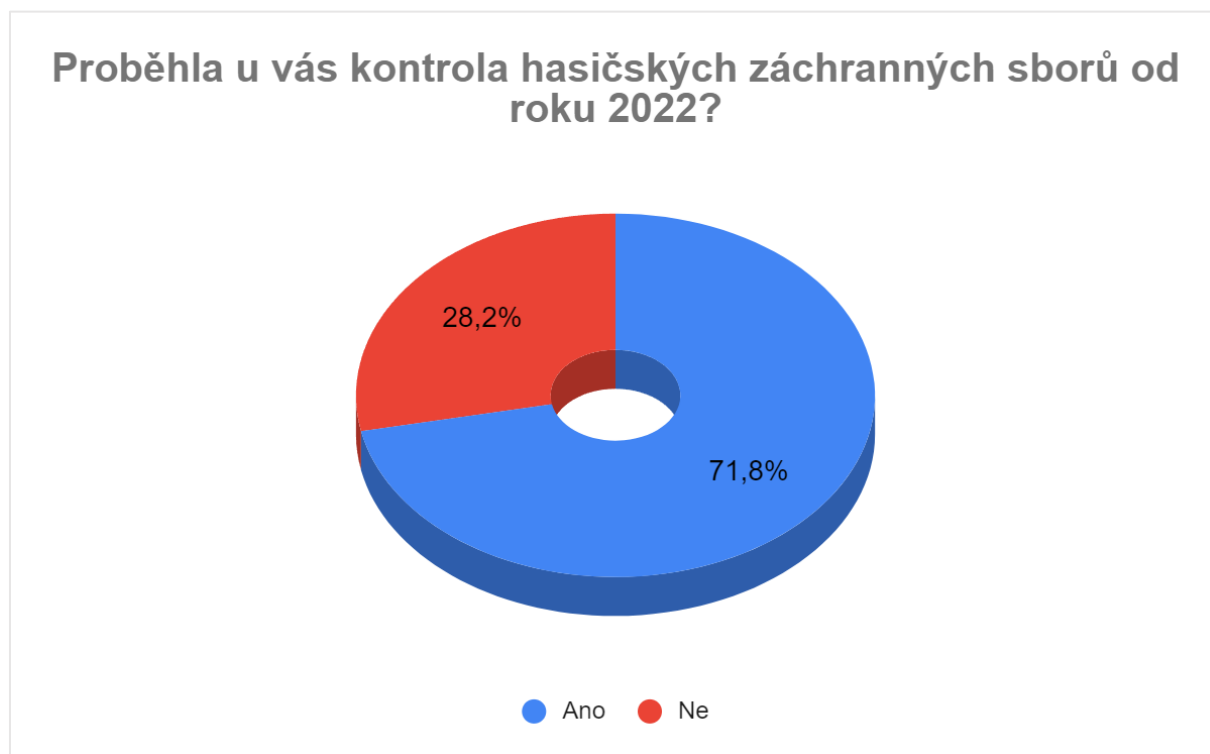
Dotazníkového šetření se zúčastnily organizace zřizované převážně obcí (39,4 %) a krajem (32,4 %).

Průměrná kapacita zařízení dle počtu lůžek je 105.

Průměr	Medián	Minimum	Maximum
105	82	11	443

Od roku 2022 proběhla kontrola hasičským záchranným sborem u tří čtvrtin (71,8 %) poskytovatelů pobytových služeb, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Více než dvě třetiny (66,0 %) dotázaných poskytovatelů uvedly, že mají k dispozici stavební dokumentaci včetně kolaudačního rozhodnutí a požárněbezpečnostního řešení stavby.

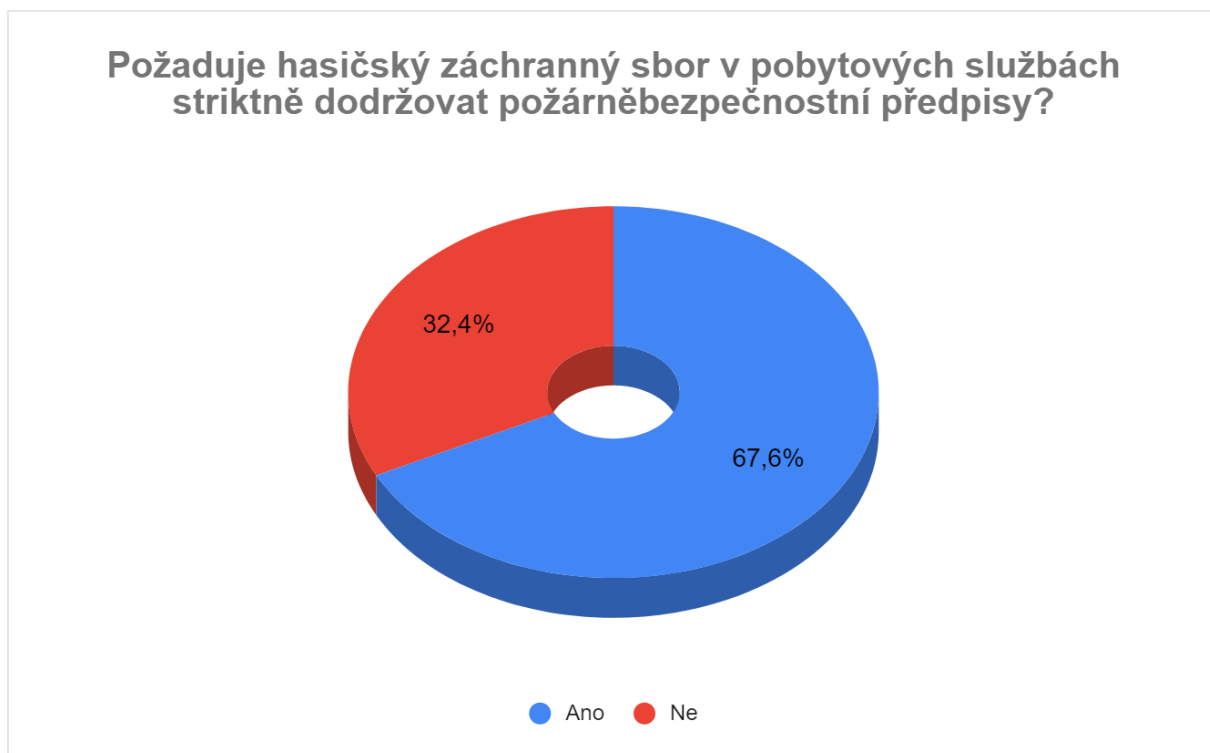

Odhad výše nákladů, kterou by poskytovatelé zapojení do dotazníkového šetření potřebovali k nápravě identifikovaných nedostatků v požární ochraně, činí průměrně 8,5 mil. Kč.¹

Průměr	Medián	Minimum	Maximum
8 538 421 Kč	600 000 Kč	15 000 Kč	150 000 000 Kč

¹ Data byla očištěna o chybně zadané hodnoty a hodnoty, u kterých nebylo možné rozpoznat, v jakých jednotkách korun jsou částky uvedeny.

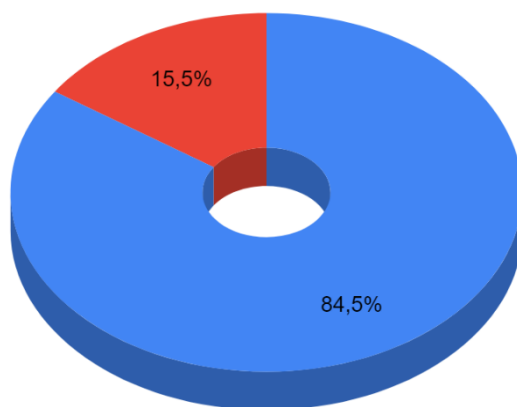
Téměř dvě třetiny (67,6 %) respondentů se shodly, že od nich hasičský záchranný sbor požaduje striktní dodržování požárněbezpečnostních předpisů, tedy jsou nuceny ve společných prostorech (např. na chodbách) odstranit obrázky, nástěnky, výtvary klientů apod.

Přesto, že se většina respondentů vyjádřila, že po nich hasičský záchranný sbor vyžaduje striktní dodržování požárněbezpečnostních předpisů, **zhruba třetina dotázaných si spolupráci s hasičským záchranným sborem během kontrol chválí. Přibližně čtvrtina poskytovatelů má s kontrolami špatnou zkušenost.** Kontroly u jednotlivých poskytovatelů probíhají poměrně nahodile. U některých kontrola probíhá 1krát za 2 roky, u jiných 1krát za 3 roky. Objevila se také zařízení, u kterých kontrola hasičského záchranného sboru za posledních 10 let neproběhla ani jednou. V části Vybrané komentáře si můžete přečíst vybrané komentáře poskytovatelů, kteří se vyjádřili ke zkušenostem s kontrolami hasičského záchranného sboru.

Téměř 85 % dotázaných vnímá více či méně zásadní střety mezi zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a souvisejících předpisů s legislativou o požární ochraně s ohledem na tvorbu přirozeného prostředí pro klienta, na transformaci a deinstitucionalizaci. V části Vybrané komentáře si můžete přečíst vybrané komentáře poskytovatelů, kteří se vyjádřili k problematice střetu těchto zákonů a s nimi souvisejících předpisů.

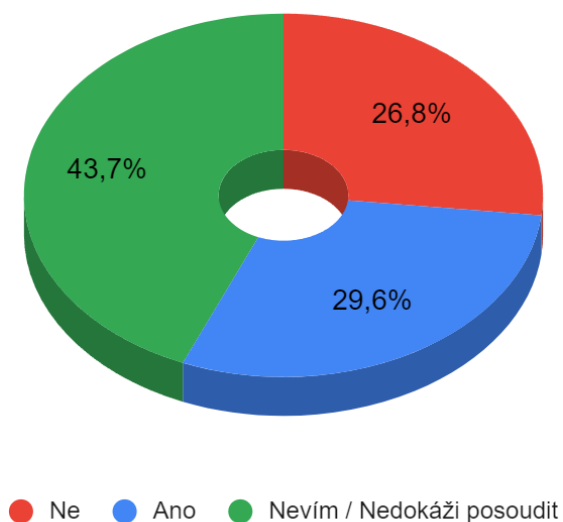
Vnímáte střet zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a s ním souvisejících předpisů s legislativou o požární ochraně s ohledem na tvorbu přirozeného prostředí klienta, transformaci a deinstitucionalizaci?

● Ano ● Ne

Téměř polovina (43,7 %) dotázaných není schopna posoudit, zda mají příslušníci hasičského sboru dostatečné schopnosti ke komunikaci s klienty domovů pro osoby se zdravotním postižením (DOZP) a domovů se zvláštním režimem (DZR). Zhruba třetina (29,6 %) respondentů se domnívá, že hasiči těmito schopnostmi disponují a přibližně čtvrtina (26,8 %) se domnívá, že ne.

Mají hasiči dostatečné kompetence ke komunikaci s klienty DOZP a DZR např. během cvičných poplachů?

Vybrané komentáře

Zde si můžete přečíst některé **vybrané komentáře ke kontrolám prováděným hasičským záchranným sborem**:

- Kontrola HZS u nás proběhla v červnu r. 2019 a v prosinci r. 2022. Obě kontroly byly velmi podrobné, zahrnovaly kontrolu dokumentace i faktickou prohlídku objektu. Prosincové kontroly se zúčastnili i členové výjezdové jednotky, kteří si v objektech provedli tzv. „poznání“. Předem jsme obdrželi seznam podkladů, které budou kontrolovány, a to se také stalo. Během kontroly podkladů jsme byli poučeni, jak zjištěné nedostatky řešit. Problém nastal v okamžiku faktické prohlídky objektu, kdy po 20 letech od kolaudace bylo zjištěno, že stavba neodpovídá dokumentaci (že chybí na střeše 30 cm přesah) a byli jsme vyzváni, abychom společně se zřizovatelem a stavebním odborem místního městského úřadu vyřešili realizaci nové střechy. Zaměstnankyně HZS byly velmi svázány požární legislativou, nebyly ochotny akceptovat, že se jedná o pobytovou sociální službu, ve které jsme vázáni i jinými právními předpisy, které s těmi požárními nejsou v souladu.
- Zatím jsme se neúspěšně pokoušeli dohodnout nácvik evakuace při ohrožení požárem. Nyní máme přislíbeno uskutečnění nácviku v roce 2024.
- Mají pokyn z generálního ředitelství HZS, ale nevědí detail – každý si otázky vykládá dle svého. Konkrétně u nás řešili, že není stavba OK od kolaudace, což je rok 1997 (v době kolaudace to ale nějaký hasič schválil) – archív není, stavební deník se změnami provedenými na poslední chvíli chybí, ve výkresové dokumentaci jsou rozdíly. PBŘ to však nerozporovalo – vše máme OK. Kontrola ale řeší rozdíl výkresové dokumentace – předchozí kontroly to prošly bez problému. Dále řešíme, že jsme na hranici s povolenou normou osob schopných evakuace, osob imobilních. Opět se zde poukazuje na kolaudační rozhodnutí, kde je dle tehdejšího výpočtu napočítán doporučený počet osob v jednotlivých kategoriích mobility, který však v dnešní době už skoro nespĺňujeme (pochopitelně vlivem lepší péče a změnou systému soc. služeb, kdy domov pro seniory není pro „tančící“ uživatele, jako tomu bylo v r. 97, ale naopak bereme jen nejtěžší stavy, které doma nedokáží fungovat) – což je ZÁSADNÍ změna, o které hasiči vůbec nevědí!!!! Jak to???? Když jsem to chtěl dát do zápisu, dostal jsem „čočku“, že nechápu systém kontrol. Mají pravdu. Nechápu. Naprostá „fušeřina“ bez přemýšlení. Nastoupil jsem do pozice ředitele DS v roce 2020 a chvíli na to byl požár v Čechách, ihned poté jsem šel za generálním ředitelem HZS Frýdek-Místek, abych mu popsal, že by bylo fajn se taky potkat u nás v DS a nacvičit si evakuaci a říct si, jak se chovat – uběhly 3 roky a dočkal jsem se jen této, za mě velmi špatné kontroly. Resumé – kontrolou jsme prošli, ale je to k ničemu.
- Cca 1x za 3 roky – dosud vše probíhalo v pořádku, z poslední kontroly konané v lednu 2023 vyplynuly nové nedostatky, a to konkrétně, že na chodbách nesmí být skříně, a to ani kovové (když jsme navrhovali nehořlavou variantu), dále lednice pro klienty, kuchyňka pro klienty, židle a stolky pouze kovové.
- Celkem proběhlo 6 kontrol, proti jedné jsme vznesli námitku, kdy jsme měli od HZS kolaudační rozhodnutí, že je vše v pořádku a při kontrole se zjistilo, že to HZS kolaudoval chybně, proto jsme se odvolali a dostali jsme zamítací stanovisko. Na jiných budovách se zjistila také řada nedostatků, které při kolaudaci prošly a nyní nejsou v pořádku.
- Kontrola všech tří pobytových zařízení proběhla na podzim 2023 po cca 7 letech. Příkaz odstranit veškerou výzdobu z únikových cest (schodiště a podesty), na chodbách může zůstat. Konstatován nesoulad s PBŘ (imobilní klienti umístění i v poschodí, kde podle PBŘ nejsou). Nebyl akceptován fakt, že se stav klienta zhorší a z chodícího klienta je klient imobilní, což

ovšem není důvod k vypovězení smlouvy o poskytování služeb. Celková pokuta po kontrole 10 000 Kč.

- Kontrola KHS zde proběhla zhruba po 10 letech, a kromě reálného stavu byla zaměřena na dokumentaci. Byla předložena pouze dostupná dokumentace s tím, že absenci kompletní historické dokumentace vzali na vědomí bez sankcí, ale s připomínkami. Obecně byla kontrola přínosná, protože bylo evidentní, že jejím cílem nebylo apriori hledání chyb, ale spíše případné narovnání dokumentačních nedostatků a odstranění chyb.
- I přes snahu zatím nebyli schopni domluvit se na cvičení. Čekáme již několik měsíců na připojení EPS na PCO.
- Spolupráce byla skvělá, ale předchozí kontrola neodhalila nedostatek, který je vážný a přišlo se na to až teď. Vše lze napravit, ale bude to hodně drahé.

Zde si můžete přečíst některé **vybrané komentáře týkající se střetu zákona o sociálních službách a o požární ochraně**.

- Ano, jednoznačně. Hledat kompromis mezi zákonem o sociálních službách a požární legislativou je obtížné, v zásadě je to nemožné. Jakkoliv chápu, že požární legislativa dbá primárně o ochranu života, zdraví a majetku, a tomu podřizuje veškeré kontroly a staví na tom svá kontrolní zjištění, tak ale je třeba apelovat na to, že z pobytových služeb nejde dělat nerezové věznice, bez známek přirozeného prostředí. Lidé v takových službách často tráví velkou část svého života a musí se v takovém prostředí cítit dobře. Požární legislativa toto neumožňuje, být vedená dobrým úmyslem klienty soc. služeb maximálně chránit.
- Určitě ano, i když v našem případě je to díky technickým propozicím zatím únosné. Naše rozdělení na požární úseky a dispoziční řešení budovy je takové, že např. společné prostory (chodby, koutky apod.) nejsou chráněny únikovými cestami, takže nám zútulnění prostoru nekoliduje s povinnostmi dané v rámci PO. Nicméně, pokud bychom se chtěli v rámci požární ochrany posunout a vytvořit nové rozdělení na požární úseky, už by se nás toto týkalo a řešit bychom to museli.
- Ano. Podle hasičů nemá být klient v horším stavu umístěn na patře, kde je podle PBŘ jiný poměr chodících/nechodících. Ovšem PBŘ vznikalo často i před desítkami let a složení klientů se za tu dobu samozřejmě změnilo, což ovšem poskytovatele neopravňuje k tomu, aby se takových klientů zbavil, což ani není důvod k výpovědi smlouvy. Schodiště jsou pustá, vstupní prostory do objektu působí ponuře a kasárensky, bez nástěnek, obrázků, ovšem jsou v souladu s nařízením hasičů.
- Mírně. Zejména výzdoba, která zásadně nepřekáží v případě úniku, by měla být tolerována.
- Naprosto. Vnímám právo na důstojný život, a tedy i prostředí jako zásadní. Mělo by se pracovat s přiměřeným rizikem se snahou riziko snižovat, ale tak, aby to nemělo zásadní vliv na život klientů v jejich náhradním přirozeném prostředí, tedy v pobytových sociálních službách.
- Drobných střetů je celkem dost, ale žádný zásadní neřešitelný nevnímáme. Drobné střety – samozavírače, některé prahy, otevřené dveře apod.
- Zcela jednoznačně, nyní do toho vstupuje i návrh novelizace 108/2006 Sb. a navazujících zdravotnických předpisů – významně by to změnilo funkci DPS a DZR (o DOZP se kupodivu vůbec nemluví v souvislosti s ošetřovatelskou péčí), a to směrem k ústavním domovům až LDN!
- Ano, střet vnímám hlavně z pohledu potřeb klienta a jeho potřeb např. při přesunech dlouhou chodbou, kdy si potřebuje odpočinout, potřebuje mít na chodbě umístěné křeslo, vozík apod.
- Vzhledem k rizikovému chování klientů jsem ráda za EPS a automatické hlásiče požáru – i přes přítomnost pracovníků ve službě. Jako přísná, až zbytečná se mi zdají opatření typu: žádné obrázky, žádné květiny na chodbách, na Vánoce nejlépe bez vánočních stromčků apod. Na

druhou stranu tato opatření chápu, v panelovém domě mají ostatní občané také povinnost tato opatření dodržovat.

- Jako velmi rizikové však vnímám to, že protipožární opatření není součástí domovů s pečovatelskou službou nebo v penzionech pro důchodce, kde žijí senioři v rámci nájemní smlouvy. Žijí sami a v mnoha případech nejsou schopni odhadnout rizika hrozícího požáru a často svým chováním ohrožují bezpečnost nejen svou, ale i ostatních obyvatel budovy (zapomenou, že mají hrnec na sporáku a jdou se koupat, zapomenou vypnout hořák pod pánví s olejem, rychlovarnou konvici dají na hořák apod.).

Zde si můžete přečíst některé **vybrané komentáře k pohledu na tuto problematiku jako celku:**

- Stávající praxe pracovníků HZS při poslední kontrole našich domovů bude mít za důsledek, kromě finančního postihu, také to, že se z útulných interiérů stanou znovu „ústavy“, tj. prostory zcela absentující domácí charakter. Pracovníci HZS nereflektují protipožární opatření, která mnohé domovy dnes už mají – EPS ve všech prostorách, napojení na centrální pult ochrany (s dojezdem posádky HZS 3–4 minut), evakuační podložky v každém lůžku apod.
- Zářný případ nedomyšleného střetu požárních předpisů vs. rizika ublížení si na zdraví: subtilní tyčková zábrana, zamezující klientův pád ze schodů z podesty u výtahu je dle požárních předpisů nepřípustná v jakékoli podobě. Co tedy s tím? Riziko pádu klienta ze schodů v rámci nesmlouvavých předpisů nebudeme vůbec vnímat, protože v bezpečí pro klienta má přednost volná úniková požární cesta.
- Minulé kontroly HZS neprobíhaly s vědomím „Vejprt“, byly tedy mnohde formální, při dílčích kolaudacích HZS nehlédl na souvislosti celých objektů, např. vznik CHÚC apod., požadavek na změnu PBŘ celého objektu, a nejen dotčené části. Při komunitních službách zatím nezohledňuje jejich povahu, protože DOZP je jednou DOZP, lhostejno zda ústav či komunitní forma poskytování. Je tu jistě prostor pro změnu tak, aby i HZS nemusel přehlížet vady legislativně nepřehlédnutelné, jinými slovy, aby i jim se částečně rozvázaly ruce.
- Jako poskytovatelé sociálních služeb chápeme nutnost prevence, nicméně by nezaškodilo vložit do pravidel trochu lidskosti. U seniorů a také jiných cílových skupin v pobytovém zařízení je to jejich domov. Zákon o sociálních službách jasně mluví o zachování domácího prostředí a důstojnosti uživatelů služby. Vždyť jsou zaměstnanci v přímé péči pravidelně školeni a sami musí vědět, jakým způsobem mají zamezit problému nebo jak mají postupovat v případě vzniku požáru.
- Určitě je nutné si uvědomit, že při požáru jde o čas a lidské životy, ale požadavky skutečně neumožňují kompromis. Např. jako domov bojujeme s úložným prostorem, byl nám podán návrh, jak toto zajistit – ale znamená to dobudovat stavební prvky, aktualizovat projektovou dokumentaci apod., pak už ale jde o situaci, zda na nové řešení zbývají prostředky. Stejně jako to, že nejsme domov nad 50 lůžek a nemůžeme si požádat o evakuační matrace, centrálně jsou finance na EPS, ale i malý domov by rád zvýšil ochranu klientů.
- Navrhují sjednocení problematiky tzv. evakuačních podložek (speciální podložka do lůžka imobilních klientů s popruhy určená pro transport klienta z budovy na určené místo při požáru) – různí se názory na typ evakuačních podložek, povinnosti je mít, nebo nemít (rozhodně doporučuji), jak mají být označeny pokoje klientů a lůžka klientů (existuje reflexní piktogram) a hlavně seznámit hasiče s těmito transportními pomůckami (při cvičném poplachu v r. 2022 zjištěno, že některé jednotky dobrovolných hasičů o této skutečnosti – existenci transportních podložek pod matrace – nevěděly).
- Spíše bych uvítal prevenci požáru. Tedy omezit některé možnosti uživatelů nakládat s otevřeným ohněm a nebude muset být tolik opatření.